

Nuorten tarinat näkyväksi

Reima Viitala, Andreas Charalambides, Aino Kontinen ja Satu Olkkonen.

Miltä turvattomuus tuntuu? Satu Olkkonen näyttää sen draamamusikaalin keinoin ja muistuttaa, miten vaikeistakin asioista voi selvitä.

Keväällä 2019 Multian Sinervän koulukeskuksen oppilaat esittävät musikaalin **Satu Olkkosen** johdolla. Musikaalin aihe ei kuitenkaan ole kepeä: tekstit perustuvat nuorten kokemuksiin ahdistuksesta ja erilaisuudesta, mutta se kertoo myös toivosta.

Nyt meneillään oleva musikaali on taiteen tohtoriksi väitelleelle Olkkoselle yhdeksäs. Olkkonen työskenteli aikanaan draamakasvatuksen opettajana yliopistossa ja huomasi akateemisen vaaran.

– Mietin, kerronko opettajille sellaisista draaman työkaluista, joita he voivat soveltaa opetuksessa ja tajusin, ettei minulla juuri ole kokemusta siitä opetusmaailmasta, jossa he toimivat.

Vuonna 2004 Olkkonen osallistui Mukava-hankkeeseen, joka pyrki kehittämään toimintamalleja

peruskouluikäisten oppilaiden sosioemotionaalisen kasvun tukemiseksi. Osana hanketta hän veti ensimmäisen musikaalinsa koululaisten kanssa.

– Koulussa oli pari sataa iltapäivätoimintaan osallistuvaa lasta, joista kymmeniä osallistui musikaaliin. Osalle se oli ainoa harrastus, jossa he olivat mukana.

Vanhempien tausta vaikuttaa usein siihen, mihin lapsi osallistuu.

– Musikaaliin saattoivat osallistua kaikki halukkaat vanhempien sosioekonomisesta taustasta tai heidän harrastuneisuudestaan riippumatta.

Sen jälkeen Olkkonen on vetänyt uuden musikaaliproduktion aina parin vuoden välein.

– Aina edellisestä on jäänyt joku teema kaivelemaan. Olen esimerkiksi tehnyt yhden musikaalin poikien ja isien kanssa, toisessa oli mukana vanhuksia ja peruskoululaisia.

Musikaaleilla Olkkonen ei tee taidetta tunnetuksi vaan yhteiskuntaa näkyväksi taiteen avulla. Taide on väline kertoa maailmasta niillä kokemuksilla, mitä meillä on. Viimeisin musikaali oli osa tutkimusprojektia, joka käsitteli toisen asteen opintopolkuja. Dokumenttimusikaalissa ihmiset esiintyivät omilla kasvoillaan ja nimillään ja kertoivat, mitä heille oli tapahtunut peruskoulun taitekohdassa.

– Siinä tuli esille, miten kapeasti puhumme nuorista esimerkiksi syrjäytyneinä vaikka yhdenkään nuoren tarina ei ollut syrjäytymistarina vaan tarinoissa oli erilaisia vaiheita, kuten elämässä on.

Olkkonen sai musikaalista kaksisataa palauteviestiä. Iso osa oli pojilta, jotka kertoivat omasta pahasta olostaan. Olkkonen alkoi miettiä, miten voisi tutkijana tuoda esille sitä, mitä jää ihmisten sisälle silloin, kun heitä ryhmitellään ulkoapäin.

VIHA JA YKSINÄISYYS NÄKYVÄKSI

Uusimmassa musikaalissa viisi nuorta kertoo elämäntarinansa. Lisäksi yksi nuori on mukana biisillä ja toinen piirroksilla ja kuvilla. Kaikki nuoret ovat jossain vaiheessa viettäneet aikaa pääkaupunkiseudun SPR:n Nuorten turvataloissa. Satu Olkkonen työskenteli syksyllä 2018 turvataloilla vapaaehtoisena ja tutustui sitä kautta tarinansa antaneisiin nuoriin.

Olkkonen on Taideyliopiston vieraileva tutkijatohtori Centre for Artistic Research -tutkimuskeskuksessa. Suomen Kulttuurirahaston Keski-Suomen rahasto tukee tätä lastensuojelun alueelle sijoittuvaa taiteellista tutkimusta, jonka osa esitys on. Olkkosen tutkimuksen kenttätyövaihe pääkaupunkiseudun turvataloilla sysäsi esittäjien kanssa vähitellen jäsentyvän kokonaisuuden liikkeelle. Olkkosen kohtaamiset pääkaupunkiseudun turvataloilla toimivat esityksen pohjatarinoina.

– Siksi esityksen nimi on Terveisiä! Mitä terveisiä nuoret lähettävät toisilleen kenties jollain tapaa tunnistettavana piirteenä oman elämänsä pulmakohdista.

22-vuotiaasta **Andreas Charalambidesiä** lukuunottamatta nuoret kertovat elämästään anonyymeinä. Charalambides myös säveltää biisin musikaaliin.

– Omassa tarinassani käyn läpi muun muassa sitä, miltä tuntuu, kun tuntee itsensä erilaiseksi kuin muut ja miten se tuntuu maailmanlopulta. Kerron, millaisia fiiliksiä se toi ja kokemuksia, jotka ovat kiinni tuossa asiassa: vihasta, negatiivisista fiiliksistä ja niiden kautta taistelusta rakkautta vastaan.

Toinen iso asia, jota Charalambides käy läpi, on yksinäisyys ja miten se voi joskus olla hyväkin juttu.

– Yksin olemalla löysin taiteelliset tavat purkaa ulos sisälläni olevan tuskan.

Satu Olkkonen kertoo, että musikaalin teko on eräänlaista esilläpito- tai aktivismitutkimusta.

– Seela Sella sanoi, että taide opettaa meitä näkemään näkymätöntä. Me yritämme nimenomaan tehdä sitä.

Jokaisen tarina on erilainen. Vaikka nuoret kertovat vaikeuksista, tarinoissa on myös selviämisen eetos. Tarinoihin on leivottu sisään viesti, että mä selvisin ja säkin selviät. Olkkonen muistuttaa, että olemme myös velvoitettuja kertomaan toisillemme asioita eteenpäin.

– Tarinoita kerrotaan, jotta joku toinen voisi niistä oppia. Ei niin, että tehkää sama perässä vaan kertoa, että voi olla esimerkiksi joku taiteellinen ilmaisukeino, jolla työstää omia asioita.

MILTÄ AHDISTUS TUNTUU?

Yksi nuorista on piirtänyt omaa ahdistustaan. Piirrookset kertovat turvattomuuden demoneista ja öisestä kauhusta.

– Se on juuri sitä näkymätöntä maailmaa, kun ei osaa sanoa miltä turvattomuus tuntuu, mutta pystyy sen piirtämään, Satu Olkkonen sanoo.

Piirrookset ovat jollain lailla mukana myös lavastuksessa.

– Piirroksissa käsitteellistyy turvattomuus tosi paljon, **Aino Kontinen** sanoo.

Kontinen opiskelee Aalto-yliopistossa lavastusta ensimmäistä vuotta ja vastaa musikaalin visuaalisesta ilmeestä.

– Haluaisin päästä jotenkin käsiksi näkymättömään ja avata näiden henkilöiden mielenmaisemaa ja kokemusta ja tarjota katsojalle joko samaistuttavaa tai vaihtoehtoista todellisuutta, josta käsin tarkastella omaa elämää ja maailmaa.

Musikaalin dokumentaarinen teksti luo lavastukseen oman haasteensa.

– Se vaatii paljon taiteelliselta muodolta. Mulle on tärkeää, että en vesitä nuorten tarinaa.

ASIAT MUUTTUVAT PAREMMIKSI

Tarinansa kertovat nuoret eivät itse esiinny musikaalissa. Esiintyjät ovat Multian Sinervän koulukeskuksen 10-15-vuotiaita oppilaita. Esiintyjä on yhteensä 34.

Esiintyvät lapset ja nuoret tietävät, että vaikka esitettävät asiat eivät välttämättä ole totta heidän elämässään juuri nyt, se voisi olla totta kaverin elämässä tai tulevaisuudessa ja pinnan alla he voivat käsitellä omia tunteita.

– Vaikka Andreas on jo aikuinen, monet raskaista elämäkokemuksista sijoittuvat Andereaksen yläkouluuikaan, jolloin hän koki olevansa eniten vääränlainen: kavereiden kanssa meni huonosti, oli kiusaamista, tappeluita ja vääränlaista seuraa, joka lisäsi erilaisuuden tunnetta. Vaikka siis esiintyjät ovat nuorempia, he ovat toisaalta juuri oikean ikäisiä esittämään tilanteita siitä, mistä kaikki oikeastaan alkoi, Satu Olkkonen kertoo.

Tekemässään biisissä Andreas Charalambides kertoo, miten sinulle ei käy huonosti, vaikka jäisitkin nyt yksin. Asiat lähtevät menemään paremmin, kun kestät tämän vaiheen.

– Ryhmään kuuluminen on tarinoissa isossa osassa, on se sitten kaverit tai perhe. Miltä ulkopuolisuus tuntuu ja miten ihminen sen kokee, Olkkonen kertoo.

Esityksessä tekstit ovat siinä muodossa kuin nuoret ovat sen kertoneet. Tarkoitus on saada ihmiset ajattelemaan asioita, joita ei ole aiemmin tullut miettineeksi.

– Siksi on tärkeää, että puhe on autenttisen ihmisen autenttista puhetta eikä käsikirjoittajan yhtenäiseksi kirjoittamaa. Esitys tavallaan koostuu palasista: tuolla kotona tapahtuu tuollaista, tuolla koulun pihassa tuollaista, Olkkonen sanoo.

<https://youtu.be/E9CAVI3dLP8>

Sinervän koulukeskuksen rehtori **Reima Viitala** toimii musiikin ohjaajana ja musiikin sovittajana. Musiikin valinnaisaineryhmä toimii musikaalin orkesterin perustana. Musikaali toimii kerhona heti koulunpäivän jälkeen ja kaikki 3-9 luokan oppilaat saavat osallistua siihen.

– Lähetän käsikirjoituksesta tulleet sanoitukset muusikkoystävilleni, jotka säveltävät ne. Yhdessä oppilaiden kanssa sovitamme biisit musikaaliin sopivaksi.

Musikaali esitetään Sinervän koulukeskuksessa huhti- ja toukokuun aikana.

– Haemme myös Nuori kulttuuri -teatteritapahtumaan ja suunnittelemme esitystä pääkaupunkiseudulle yhteistyössä SPR:n Nuorten turvatalojen kanssa Olkkonen ja Viitala sanovat.

Ja mitä kuuluu Andreas Charalambidesille nyt? Hyvää. Hän valmistuu ammattikorkeakoulusta

sosionomiksi loppuvuonna 2019 ja jatkaa musiikin tekoa. Myös jatko-opinnot kiinnostavat.

Natasha Petrell